

Josep Lacreu

La batalla entre els 'light' i els 'heavy'

Quan el català s'ha estès entre els mitjans de comunicació escrit, les acres polèmiques lingüístiques que abans omplien tértulies, han arribat a les planes escrites. La resposta dels mitjans a l'idioma ha dividit la llengua en dues tendències: els «light» i els «heavy».

De tant en tant, els catalanoparlants ens veiem immersos en acres polèmiques lingüístiques. Deu ser irremeiable, això. La llengua —sempre *verinosa*— desperta passions irrefrenables. L'última controvèrsia sembla haver-se centrat al voltant de dos adjectius anglesos: *light* i *heavy*. O, més exactament, sobre el model de llengua que subjau a aquests dos termes. Cal dir, abans que res, que aquests mots no són autodefinitoris, sinó que —com sol passar— han estat encunyats pels adversaris respectius, a fi de desqualificar-se mútuament.

L'anomenat català *light* sorgeix com una resposta des dels mitjans de comunicació de masses al model de llengua que ha estat vigent al llarg de les últimes dècades en la literatura escrita. Durant aquest període, es va propiciar la circulació d'un lèxic poc habitual en l'expressió parlada. Era, potser, la reacció *normal* a la penúria de la situació sociocultural. Enfront de la misèria dominant, l'intel·lectual s'erigia amb una actitud redemptora. I, doncs, l'objectiu era «salvar els mots». Rescatar-los de l'oblit. Fins al punt que aquest sembla haver estat un dels criteris que s'han fet servir per a valorar la qualitat literària d'una obra. Com més mots tingueren una obra, molt millor. I, si eren poc coneguts, millor encara. Només d'aquesta manera es pot explicar l'ús extremament reiteratiu de mots com ara *apropar*, o *atansar*, enfront del més corrent *acostar*, o de *proper*, *signar* i *mancar*, sobre *pròxim*, *firmar* i *faltar*. Són simples exemples. La llista podria fer-se avorridament llarga.

Al mateix temps, hi ha hagut una veneració catequística pel *Fabra*. Tot el que contenia aquest diccionari era, per definició, bo.

I, per contra, el que no hi era passava a ser dolent. Aquest maniqueisme, que encara avui perdura, té la seua projecció en l'actitud respecte a la correcció lingüística. Així, les paraules només poden ser correctes o incorrectes. Sense més. No hi ha matisos que valguen.

És com si, traslladat aquest esquema a l'arc cromàtic, només s'acceptaren dos colors, el blanc i el negre, i es rebutjara tota la gamma de grisos per considerar-los espuris.

Aquesta actitud és també la que va predominar als primers mitjans de comunicació de masses escrits en

català. El cas més representatiu és el de l'*Avui* de la primera època.

A partir d'aquesta situació, però, es genera tota una altra actitud en sentit contrari. Es tracta, ara, de primar la funció comunicativa del llenguatge enfront d'altres objectius pseudo-didàctics. I no sols perquè aquesta és la funció inherent del llenguatge dels *mass media*.

En el nostre context sociocultural, en què la gran majoria de persones no ha rebut cap ensenyança de la seua llengua, encara hi ha una altra motivació ben poderosa que reforça aquesta necessitat. La utilització

d'un llenguatge poc comprensible als mitjans de comunicació de masses, lluny de provocar en el receptor una actitud positiva, que l'estimule a esforçar-se per captar el missatge, és més probable que, bé per comoditat o bé per inèrcia, reaccione augmentant la seua adhesió als mitjans de comunicació fets en castellà.

Davant d'aquestes alternatives, s'assumeix la necessitat d'evitar distanciaments gratuïts i capritxosos respec-

te a les formes més corrents del català parlat. En aquest sentit, el primer pas serà, lògicament, refusar certs arcaïsmes com ara *llur*, *quellcom*, *hom*, *àdhuc*, *freturar*, etc., que són fàcilment substituïbles per altres mots que formen part del lèxic habitual de qualsevol persona.

El segon pas, ja més polèmic, però imprescindible per a aconseguir els objectius traçats, és el d'acceptar certs castellanismes històrics que han desplaçat uns altres mots presumptament més genuïns que han caigut en desús en l'expressió quotidiana. Al costat d'això, hi ha l'ensorrament del prestigi del *Fabra* i la revaloració

d'altres diccionaris. Especialment, el *Diccionari Manual Pompeu Fabra*, i el *Diccionari Etimològic i Complementari de la Llengua Catalana*, de Joan Coromines. És inevitable, això. El diccionari de l'Institut és el més restrictiu a l'hora d'acceptar aquesta mena de mots. I no pot ser d'una altra manera: la Secció Filològica de l'Institut adopta els acords per unanimitat. Això permet explicar que mentre que Coromines, Badià i Margarit i Moll —tots ells membres de l'Institut— han fet abrandades defenses, per exemple, del mot *entregar*, l'Institut continua sense admetre'l. I com aquest, les dissensions s'estenen a molts altres: *barco*, *caldo*, *clero*, *cuidar* ('tenir cura'), *curar* ('guarir'), *despedir*, *estanteria*, *guapo*, *nòvio*, *trago*, etc. Atenent, doncs, aquestes discrepàncies, sembla lícit que cada individu, segons el seu criteri i les necessitats de l'àm-

bit en què s'expressi, pugui fer ús d'aquests mots. Només els puristes timorats en fan escarafalls.

El pas següent, en aquest exercici progressiu d'aproximació a les formes més espontànies de l'expressió oral, és el més polèmic. Consisteix a donar una prioritat sistemàtica a les formes barcelonines enfront de les dels altres dialectes. Aquesta darrera fase, però, no hi ha cap lingüista prestigiós que l'avale.

Aquest punt és, sens dubte, el més complex de resoldre i, alhora, el que més susceptibilitats desperta. Tothom sent una adhesió espontània per la seua pròpia variant dialectal que dificulta el tractament racional de la qüestió. Ara, cal fer un esforç per abordar el tema sense prejudicis.

D'una banda, és inqüestionable el pes cultural de Barcelona sobre el conjunt dels Països Catalans. Però, d'altra banda, el nostre es-

quarterament administratiu fa que aquest pes s'apreciï molt diluïdament a les altres regions històriques. I més encara: un augment dels trets barcelonins de l'estàndard dels mitjans de comunicació pot incidir negativament sobre els sectors socials amb una consciència lingüística més dèbil d'aquestes altres regions. Cal recordar que la nostra cultura encara funciona a base d'adhesions voluntàries. I fins i tot, des d'un punt de vista estrictament funcional, és necessari admetre que, per aconseguir una comunicació fluida i eficaç, no sempre les variants barcelonines són les més adequades. En tot cas, el factor determinant hauria de ser la distribució de l'ús de les diverses variants concurrents per tot el domini lingüístic. I això és, de fet, el que fa el *Diccionari Manual Pompeu Fabra*, tan apreciat pels teòrics del català *light*. Així, per exemple, no sols hi incorpo-

ra la variant *depòsit* (suprimida subrepticiament en la segona edició del *Diccionari General de la Llengua Catalana*), sinó que li dóna primàcia enfront de la forma *dipòsit*, a partir de les dades sobre la distribució de l'ús que proporciona Moll al *Diccionari Català-Valencià-Balear*. I també actua amb una visió global amb els mots *colpisme* i *colpista* (recentment admesos per l'Institut), enfront dels híbrids «golpisme» i «golpista», que tant van sovintejar a les planes de *l'Avui* durant una temporada.

En la nostra situació cultural, cal acceptar que és inevitable l'ús de certes expressions que, en un primer moment, si més no, poden resultar dures a una part de l'audiència. És del tot convenient, no cal dir-ho, reduir al mínim aquests casos. Però no s'ha d'actuar mai insensatament adoptant solucions que augmenten els problemes dels altres. □

ROBERT CAPA

CUADERNOS DE GUERRA EN ESPAÑA (1936-1939)

EXPOSICIÓ
OCTUBRE '87
de
PARPALLO

DIPUTACIÓ DE VALÈNCIA

LANDERER, 5 - 46003-VALENCIA
Tels. 332 30 77 / 332 00 01

Capa sabia qué buscar y qué hacer con lo que había encontrado cuando lo había encontrado. Sabía, por ejemplo, que no se puede fotografiar la guerra, porque es en gran parte una emoción. Pero esa emoción él la fotografiaba dirigiendo su objetivo más acá y más allá de la guerra. Podía mostrar el horror de todo un pueblo en el rostro de un niño. Su máquina atrapaba la emoción y la retenía.

John Stenbeck

HORARIS: MATINS, DE 11 A 1'30
VESPRADES, DE 6 A 9

DISSABTES, DE 6 A 9
DIUMENGES I DILLUNS, TANCAT